

Dåse i pappmasjé med malt dekor, engelsk, ca. 1850, 550 kroner.

Snusdåse i sølv med siselert dekor, stemplet 1766. Den var vurdert til 4.000 kroner på en auksjon i Oslo nylig, men forble usolgt.

Tysk 1800-talls dåse i forgylt sølv med emaljemaleri - selges fra et auksjonshus i München. Utropspris er 30.000 kroner.

Snusdåse i forgylt sølv, rikt dekorert, signert Paris 1736/37. Den ble nylig solgt på auksjon hos Sotheby's for ca. 13.000 kroner.

«Les Fumeurs et les Priseurs»
Originalt litografi med samtidig kolorering. Fra mappen «Le Grimaces» av L. Boilly (1761-1845). Utgitt i Paris i 1824. Med ramme: 1.800 kroner

I snus og d

Antikviteter

Av Gro A. Grorud

Loffet Antikviteter

I løpet av første halvår i år kjøpte nordmenn enorme mengder snus, hele 5,5 millioner bokser i alt. Snus - det vil si våtsnusen - er på moten igjen.

Men det er ikke bare snusforbruket som vekker oppsikt. Det gjør også de gamle snusdåsene:

I utlandet er det en stor skare samlere. Prisene varierer fra noen få kroner til mange hundre tusen.

Poteter og tobakk

Snusens historie strekker seg mange hundre år tilbake i tid. Til den gangen to planter ble innført samtidig i Europa - tobakks- og potetplanten.

Tobakksplanten ble raskt tatt i bruk, mye takket være Jean Nicot. Han var ambassadør i Portugal, og ved et besøk ved det franske hoff, bød han enkedronning Catharina de Medici (1519-1589) snus for sin kroniske hodepine. Nicot anså planten som en medisinsk urt, og hadde stor tro på dens helbre-

dende kraft. Tobakken ble pulverisert, slik at den kunne dras inn gjennom nesen, som den gang ble betraktet som den «eneste vei til hjernen».

Dronningens hodepine ble kurert, og hun var så begeistret for planten at hun ga den navet Herbe de la Reine.

Det var Carl von Linné som senere ga tobakksplanten navnet «nicotiana» etter Jean Nicot. Dronningen snuste med velbehag, og hoffet tok etter.

Høyeste mote

Det varte ikke lenge før bruken av pulverisert tobakk ble høyeste mote rundt om i Europa.

For rokokkoens kultivererte menneske ble det å ta en pris snus et viktig seremonielt innslag i all selskaperlig omgang.

Det måtte gjøres yndefullt og elegant. Derfor ble det gitt undervisning i den edle kunst å håndtere en snusdåse og innta en pris.

En anvisning fra 1750 beskriver hvordan man ved hjelp av 14 elegante trinn og håndbevegelser, byr frem tobakksdåsen.

Men den tørre puddeaktige snusen kilte i nesen og fremkalte gjerne et kraftig nys - som satt sine mørke spor på det hvite skjortebrystet.

«Til og med de fine damene i Versailles hadde neser som svarte skorsteiner» het det.

Snus for enhver pris

Og det var minst tre grunner til at en kvinne skulle snuse:

«Hun får anledning til å stifte nye bekjent-

” Til og med de fine damene i Versailles hadde neser som svarte skorsteiner.

«Ah, qu'il est bon»

Fem unge damer som tar seg en pris på forskjellige måter. Litografi av L. Boilly, datert Paris 1824.

Snus gikk raskt fra medisin til nytelse. I dag jakter samlere på de mest dyrebare snusdåsene. De med perler og edelstener, og kanskje en hemmelig dobbeltbunn med erotiske bilder.

skap idet hun tilbyr, mottar eller anmoder om en pris. Hun vil dermed alltid kunne bryte en pause eller være selskapselig, selv når man mangler samtaleemne. Hun vil derved alltid ha anledning til å la diamantringene briljere og vise sine smukke hender og snehvite armer.»

Noe å tenke på for de nærmere 30.000 jentene som snuser i dag?

Men skal det være røyketobakk, luktesnus eller tyggetobakk?

Det heter seg at:

*Den som røyker lukter som en gris,
den som snuser ser ut som en gris
og den som tygger er en gris.*

Snusdåsenes århundre

1700-tallet var snusdåsenes århundre. De representerer noe av datidens ypperste kunsthåndverk - og er en rik kunst- og kulturhistorisk kilde.

For den snusende overklassen ble det laget eksklusive dåser i alle varianter.

Man skulle helst ha en snusdåse til hvert antrekk - «og ikke ydmyge sig ved at anvende en dåse med farger der ikke harmonerede med bekleddingen.»

Det ble laget snusdåser i gull, sølv, emalje, porselen, perlemor, elfenben, skilpadde, rav og pappmasjé - for å nevne noe. De kunne være dekorert med perler, edelstener og miniatyrmalerier, eller ha en hemmelig dobbeltbunn som skjulte erotiske bilder.

For de lavere sosiale lag ble det laget dåser i tre, horn eller ben. Det finnes snusdåser med speil og lusekam, kniv og korketrekker - eller med bilde av kjæresten og en liten hårlokk.

Snusdåse i Meissen-porselen med malt dekor fra ca. 1830. Selges hos Christie's i Amsterdam og vurderingen er 25.000-30.000 kroner.

Tysk snusdåse i sølv fra 1920 til 1.550 kroner.

Kilder:

«Dåser og Etuier» Thomas Breivik
«Nordiske snusdåser» Bo Bramsen

Bildene er tatt hos:

Blomqvist, West Sølv & Mynt,
Helling Antikviteter Kunst & Design, Damms Antikvariat

To Hollandske 1700-talls dåser i messing 2.800 og 1.800 kroner.